

LÆRERVEJLEDNING

Forløbets navn	Læse – skrivekursus: Med afsender- og modtagerbevidsthed
Nøgleord/tags	LST, læseformål, bevidsthed om modtager og afsender, emnespecifikt ordkendskab, forforståelse, forståelsesmonitorering, notater, skriveformål, bevidsthed om modtager, tekstopbygning, sætningsopbygning, ordvalg, idégenerering, disponering, revidering, feedback, skriveskabeloner, tænkeskrivning, hukommelse
Evt. branchetoning	Forløbet kan meget nemt tilpasses forskellige brancher ved at vælge brancherelevante tekster og tilpasse opgaver m.m. Der er mulighed for at nøjes med en af forløbets faser eller dele af en fase.
Forløbets omfang	Det fulde forløb er langt. Men det kan deles i mindre bidder, alt efter behov og hvor meget tid man har.
Forløbets overordnede formål	Læseformål <ul style="list-style-type: none">- Kan læse og forstå med LST- Kan anvende husketeknikker. Skriveformål <ul style="list-style-type: none">- Kan automatisere en simpel skriveskabelon til e-mails- Kan arbejde med førskriveaktiviteter- Kan arbejder med efterskriveaktiviteter. Ordforråd <ul style="list-style-type: none">- Kan anvender strategier til ordtilegnelse. Kommunikation <ul style="list-style-type: none">- Kan forstå kommunikationssituationen

	<ul style="list-style-type: none">- Kan forstå afsender- og modtagerforhold.
Forløbets skriftsproglige færdighedsmål	<p>Færdighedsmål i de enkelte faser</p> <p>Fase 1</p> <ul style="list-style-type: none">- LST på egen telefon og brug af oplæsningsfunktion. <p>Fase 2 (lang ved svage kursister)</p> <ul style="list-style-type: none">- Forforståelse ifm. tekstlæsning og skrivning (aktiver viden og ordforråd)- Emnespecifik ordtilegnelse (ordlister og spørgsmål/svar som husketeknik)- Lyttelæs og forstå tekster. <p>Fase 3</p> <ul style="list-style-type: none">- Forstå en simpel kommunikationsmodel (brug LST)- Hvem skriver til hvem? <p>Fase 4</p> <ul style="list-style-type: none">- E-mails, modtager- og afsenderforhold- Skriv e-mails i skriveskabeloner- Afsnit og emnefelt. <p>Fase 5</p> <ul style="list-style-type: none">- Besvar en skriveopgave (rettet mod at bestå FVU-dansk, trin 1 og 2)- Læs opgaveformuleringen- Skriv mindmap (skriveforberedelse)- Skriv e-mail i skriveskabelon- Læs og giv feedback på e-mails. <p>Fase 6</p> <ul style="list-style-type: none">- Brug kompetencer fra fase 5 til at besvare en skriveopgave (e-mail). <p>Fase 7</p> <p>Hvad har du lært?</p>

Forløbets vigtigste delmål	<p>Kan bruge LST til lyttelæsning.</p> <p>Kan arbejde før, under og efter en læse- eller skriveopgave.</p> <p>Kan skrive e-mails.</p> <p>Se ovenfor.</p>
Deltagerforudsætninger	<p>Kursister, der</p> <ul style="list-style-type: none">- mangler emnespecifikt ordforråd- mangler overblik i skrive- og læseopgaver- kan bruge MitID og huske koder til egen telefon.
Hvad skal underviseren og deltagerne bruge?	<p>Selve opgaverne samt bilag skal udskrives og uddeles. LST på telefonerne skal bruges til at affotografere tekst, OCR-behandle og lytte.</p> <p>Desuden skal bruges:</p> <p>En saks</p> <p>MitID og/eller Unilogin</p> <p>Egne telefoner.</p>
Referencer	<ul style="list-style-type: none">• Røjlby Frederiksen, Lise: Rundt om dansk 1-5, Forlaget Elyision (https://www.elyision.dk/opgaveboeger/nyeste-opgaveboger/rundt-om-dansk)• Emu: https://www.emu.dk/sites/default/files/2022-09/gsk_viden%20om_undervisning%20i%20skr.%20fremstilling_Vidensnotat.pdf (Konklusion herfra: Ordblinde får ofte belastet arbejdshukommelsen i højere grad end ikke ordblinde, fordi omkodningsfærdigheder ikke er automatiserede).
Vigtige overvejelser	<p>Jeg oplever en tendens til, at ordblinde mangler overblik. Der er en tendens til, at de bliver 'hængende' i afkodningen, som jo er kerneproblemet. Når de er på overarbejde med afkodning, mangler de mulighed for at skaffe og have overblik i læse- og skrivearbejdet.</p>

Jeg kunne tænke mig at arbejde oppefra og ned:

- At begynde med overblikket (kommunikationsforholdene og læse/skrive-genrer)
- At arbejde sig fra form/genre, til overordnet indhold, til sprog/sammenhæng, til sprog/korrekthed
- Nødvendigt for dette er at kunne supplere læsning med at lyttelæse (senere også at kunne taleskrive)
- Forudsætning for dette er at have et emnerelevant ordforråd.

Dermed håber jeg,

- at opleve en mere funktionel tilgang til skrivearbejdet, trods store vanskeligheder med kodning
- at overblikket kan støtte i skriveprocessen
- at arbejdshukommelsen kan aflastes med større sikkerhed i, hvad skrive- og læsarbejdet skal føre til
- at arbejdshukommelse kan aflastes ved et emnerelevant ordforråd.

FORLØBET

Fase 1

1. lektion

Kom i gang med LST

(her AppWriter samt instruerende videoer fra Ordlab.dk)

Delmål

- *Hent en app til kursisternes telefoner, så de kan fotografere en tekst og få den læst højt. Dette materiale bruger AppWriter-appen.*
- *Lær at betjene appen.*

Forudsætning for at deltage: Egen telefon og MitID.

Denne lektion skal bruges til at installere LST, her AppWriter, på alle kursisternes telefoner.

Hvis man har adgang til Ordlab.dk, kan nedenstående link benyttes. Ellers må valg af LST og instruktioner tilpasses givne muligheder.

Herunder er links til instruktionsvideoer til platformen Android, men tilsvarende videoer findes også til Apple (iOS) på Ordlab.dk. Log ind på Ordlab.dk med UniLogin eller MitID. Jeg synes, det er nemmest, at kursisterne installerer på deres telefoner med MitID.

Dagens program

- Installation af AppWriter på egen telefon (husk MitID) (<https://ordlab.dk/video/appwriter-android-i-gang-med-appwriter>) vælg sprog, giv nødvendige tilladelser, vælg AppWriter tastatur.
- At fotografere, OCR-behandle og navngive en tekst med AppWriter (<https://ordlab.dk/video/appwriter-andorid-ocr-behandling/>)
- At indstille AppWriter og vælge sprog, læsehastighed, stemme- og læsestrategi (<https://ordlab.dk/video/appwriter-android-laes-op-med-appwriter/>). Til mine kursister passer læsehastighed 5, stemmen 'Naja' og læsestrategien 'stop ved punktum' godt.

Opgave 1 - Installation af LST, fx AppWriter på kursisternes telefoner (se ovenfor)

Det er vigtigt, at læreren har sat sig grundigt ind i oplæsningsfunktionens muligheder og installation på forskellige telefoner inden timen.

Der er brug for rigtig meget individuel støtte i denne fase. Der dukker desuden mange 'mærkelige' it-problemer op på de enkeltes telefoner. De fleste problemer kan løses med instruktionsvideoerne fra Ordlab.dk. Nogle problemer handler om, at sprog og

	<p>tastatur skal tilkobles en ekstra gang. Kursister og lærere må hjælpe hinanden på de enkelte platforme.</p> <p>Det er godt at have en læsetekst, som kursisterne kan arbejde med, hvis de går i stå med installationen og venter på it-hjælp. Så er der også materiale klar til at teste oplæsningsfunktionen på. Man kan fx bruge et kapitel fra <i>Rundt om Dansk</i> (se henvisning i LV), men tekst- og opgavevalg kan nemt tilpasses enkelte kursister, erhverv, emner etc.</p> <p>Evaluerings: Scan en tekst med telefonerne (AppWriter), giv den et nyt navn og få den læst op med passende hastighed, stemme- og læsestrategi.</p> <p>Tal også om, hvad oplæsningsfunktionen ikke er god til at læse op.</p>
<p>Fase 2</p> <ul style="list-style-type: none">• Flere lektioner• Før-, under- og efteraktiviteter (læsning)• Hele fase 2 kan springes over, hvis kursisterne har tilstrækkeligt ordforråd til at gå direkte til fase 3.	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Bliv klar til at læse med forståelse.- At blive fortrolig med at lyttelæse med LST. <p>Kursisterne skal bruge deres telefoner, notepapir, blyant og div. bilag 1 -14 fra dette materiale, som findes nedenfor.</p> <p>Materialet er lavet til kursister, der har brug for at få arbejdet med og automatiseret et emnespecifikt ordforråd, inden de skal løse en skriveopgave. Dette er prioriteret, for at kursisterne kan bruge deres kognitive kapacitet på at honorere genre- og formkrav i skriveopgaven og ikke på at lede efter og stave ord. Derfor lægger jeg en længere læsefase, læseforståelsesfase og ordopsamlende fase ind her.</p>

<p>Fase 2.1 - førlæsning</p> <p>At aktivere og konsolidere viden og ordforråd</p>	<p>Denne fase kan udfoldes forskelligt alt efter kursisternes kompetencebehov. Derfor skriver jeg ikke lektionsantal på i lærervejledningen. Det betyder også, at der skal vælges, fravælges og sorteres i dette materiales aktiviteter.</p> <p>Det kan fx være nødvendigt at uddybe arbejdet med spørgestrukturer undervejs. Desuden kan nogle øvelser i forbindelse med ordtilegnelse varieres og repeteres. Fx kan det være en god ide at vende tilbage til ordlister af og til for at tjekke, om det bliver nemmere at bruge nye ord og vendinger.</p>
	<p>Førlæsefase - at aktivere egen viden og ordforråd</p> <p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At blive klar til at læse med forståelse (brug bilag 1)</i> <p>Vælg en tekst og indled arbejdet med forforståelse før læsningen (læs billeder, overskrifter mm. og gæt på, hvad teksten handler om). Jeg har skrevet og bruger teksten <i>En familie fortæller</i>, som er vedlagt som bilag 1.</p> <p><i>En familie fortæller</i> er 5 familiemedlemmers personlige beretninger og lægger op til at skrive personlige og praktiske e-mails mellem familiemedlemmerne og deres kontaktflader.</p> <p>Andre gode tekstvalg kan hentes i serien <i>Rundt om Dansk (se LV)</i>. Jeg har fx brugt <i>Flugten til Sverige</i> fra hæfte 4.</p> <p>Branchetilpasning er oplagt og styres af tekstvalg. Tekstvalget styrer igen fokus i det efterfølgende skrivearbejde mht. skrivehandlingens art.</p>

Opgave 1

Kig på billederne i familien Niensens fortællinger og svar på spørgsmål (par eller hold):

- Hvor mange er der i familien?
- Er der bedsteforældre?
- Hvad er fars arbejde?
- Hvad laver familien, når de har fri?
- Går børnene i skole?

Opgave 2

Kig på overskrifterne i familien Niensens fortællinger og svar på spørgsmål (par eller hold):

- Hvem fortæller familiens historie?

Denne opgave forbereder arbejdet med hvem, der skriver til hvem i skrivefaserne.

Opgave 3

Tænk på din egen familie og svar på spørgsmål (par + opsamling på hold):

- Hvor mange er I?
- Hvor gamle er I?
- Hvordan bor I?
- Hvordan er jeres hverdag?
- Hvad kan I lide at lave sammen?
- Hvad kan I lide at lave hver for sig?

Hvis kursisterne svarer 'forkert' i opgave 1, kan man vente med at korrigere til efter læseforståelsesfasen.

Ordlæringsfase: Husketeknik er at skrive ordlister etc. se bilag 2 -6 nedenfor.

<p>Fase 2.2 – under læsning</p> <p>At lyttelæse, forstå og arbejde med ordlæring i en tekst</p>	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At blive fortrolig med at lyttelæse med LST.</i>- <i>At automatisere et emnespecifikt ordforråd.</i> <p>Aktiviteter for hver fortælling i <i>En familie fortæller</i>:</p> <p>Peters fortælling</p> <ul style="list-style-type: none">- Introducer arkene <i>nye ord (bilag 2 - 6)</i>, hvor kursisterne kan notere svære ord fra spørgsmål og tekst undervejs.- Lyttelæs læseteksten med fx Appwriter og noter svære ord- Arbejd med de svære ord (som foreslået i bilag 2 - 6). <p>De fire andre fortællinger en ad gangen</p> <ul style="list-style-type: none">- Lyttelæs teksten med Appwriter- Noter svære ord på arkene <i>nye ord (bilag 3 - 6)</i>. <p>Saml op på arbejdet med svære ord</p> <p>Se opgave 1.c ff. i kursistarkene.</p>
<p>Fase 2.3 – efter læsning, men før skrivning</p>	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At opnå læseforståelse (besvar og skriv spørgsmål).</i>

<p>At lyttelæse, forstå og huske, hvad man læser</p>	<ul style="list-style-type: none">- <i>At huske, hvad man læser (genlæsninger, ordforklaringer og spørgsmål).</i> <p>Det kan være nødvendigt at præsentere og øve spørge- og svarstrukturer inden arbejdet med spørgsmål og svar til en tekst.</p> <p>Aktiviteter for hver fortælling i <i>En familie fortæller</i>:</p> <p>Peters fortælling – brug bilag 7</p> <ul style="list-style-type: none">- Lyttelæs spørgsmål til teksten med oplæsningsfunktion.- Svar på spørgsmål til teksten – brug gerne oplæsningsfunktion til lyttelæsning ved genlæsning af spørgsmål og tekst.- Sammenlign dine svar med en holdkammerat (eller gennemgå svarene fælles på holdet). <p>De fire andre fortællinger en ad gangen – brug bilag 7</p> <ul style="list-style-type: none">- Lav spørgsmål til teksten.- Byt spørgsmål med en holdkammerat og besvar hinandens spørgsmål. <p>Opgaverne 6.a og 6.b er tænkt som repetition, men kan springes over, hvis de ikke er nødvendige.</p>
<p>Fase 3 – førskrivning</p> <p>Kommunikationsmodel: HVEM skriver HVAD til HVEM?</p>	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At forstå en simpel kommunikationssituation.</i>

- Lad kursisterne gå en tur på skolen for at finde en tekst at fotografere, som holdet efterfølgende kan lytte til.
- Lyt til kursisters tekststykker og tal om, HVEM der skriver HVAD til HVEM. Tag noter på tavlen (det er ret sjovt at høre, hvad kursisterne har fundet).
- Brug bilag 8 som inspiration til at skrive på tavlen. Skemaet i
- et kan evt. også bruges/laves til kursisterne, når de skal tage noter fra tavlen.

Opgave 1

- Gå en tur på skolen, og scan en tekst, som du kan høre sammen med holdet.

Opgave 2

- Spil dit tekststykke for holdet. Tal om:
Hvem skriver?
Til hvem skrives?
Hvad skrives?
Hvorfor skrives (hvad vil afsenderen)?

Opgave 3 – brug bilag 8

Kig på kommunikationsmodellen og tal om

- Hvem skriver?
- Hvem skrives der til?
- Hvad handler teksten om?
- Med hvilket formål skriver afsenderen (vil afsenderen tilbyde noget, oplyse, fortælle noget, bede om noget)?

Lærer skriver noter på tavlen, holdet skriver noter på papir.

Opgave 4 - repetition

	<ul style="list-style-type: none">- Tal om, hvorfor kommunikation er en social aktivitet. <p>Jeg gør intet eller meget lidt ud af at tale om genrer, fordi mine kursister endnu ikke har paratviden om forskellige genreskabeloner. Det vigtige er, at det bliver helt klart, at nogen skriver noget til nogen og desuden, at nogen vil noget med det, de skriver. Her leder forarbejdet med en meget simpel kommunikationsmodel frem mod én genre/kanal: e-mail.</p> <p>Fase 3 kan gentages og varieres med fokus på forskellige genrer.</p>
<p>Fase 4.1 – førskrivning</p> <p>At forstå afsender og modtagerforhold i en e-mail</p>	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At forstå modtager- og afsenderforhold.</i>- <i>At forstå hvilke start- og sluthilsner, der er passende i e-mails.</i> <p>Opgave 1 og 2 handler om, hvilke hilsner der passer sammen.</p> <p>Det er en god ide af følge op med spørgsmål som:</p> <p>Hvordan begynder og afslutter du en e-mail til</p> <ul style="list-style-type: none">- din mor- din kæreste- din socialrådgiver- etc. <p>Samme spørgsmål kommer som repetition senere.</p>
<p>Fase 4.2 – førskrivning (skriveskabelon)</p>	<p><i>Delmål</i></p>

Hvem skriver familien Nielsen til?

- *At begynde og afslutte e-mails fra bestemte personer (i familien Nielsen).*
- *At forstå en simpel skriveskabelon til en e-mail.*

Opgaverne i denne fase begynder på arbejdet med skriveskabeloner (bilag 9 - 11).

Desuden kræver opgaverne i denne fase, at *En familie fortæller* er læst med forståelse. Dermed er opgaverne også en evaluering af læseforståelse.

Opgave 1

Kursisterne skal finde frem til at

- Ulla Rode Nielsen skriver til tandlægerne på Solgårdens Skole
- Lene skriver til Freja
- Peter skriver til sin chef, Bjarne Hansen

Opgave 2

De rigtige modtagere og afsendere skrives ind i skriveskabeloner (bilag 9 - 11)

Opgave 3 - repetition

Hvordan ville du begynde og afslutte en e-mail til:

- Din mor
- Din chef
- Din bedste ven
- En bekendt
- Udlændingestyrelsen?

**Fase 4. 3 – førskrivning
(skriveskabelon)**

**Hvad skrives, og hvordan
skrives?**

**At give en e-mail form og
indhold**

Delmål

- *At forstå, at indholdet i en e-mail skrives i en (temmelig) fast form.*
- *At bruge skriveskabelon til indholdet i tre e-mails fra familien Nielsen.*
- *At genbesøge kommunikationsmodellen med fokus på 'hvad' og 'hvordan' i e-mailen.*
- *At forstå hvordan emnefeltet i en e-mail kan bruges.*

Opgave 1 og 2

Kursisterne har allerede sat start- og sluthilsner ind i de tre skriveskabeloner.

Nu skal kursisterne desuden sætte indledninger, indhold og afslutninger ind i de tre e-mails. Jeg foretrækker at farvekode tekststumper og klippe dem ud. Brug bilag 12 til at klippe i. Det betyder, at kursisterne først skal sammensætte e-mails og bagefter skrive dem ind i skriveskabelonerne.

Kursisterne kan med fordel arbejde i par, så bliver de nødt til at argumentere mundtligt for, hvordan e-mailene skal sættes sammen. Det betyder, at de skal forholde sig meget aktivt til tekstbånd i de enkelte e-mails.

Måske kan et ordforråd monitoreres inden arbejdet med at argumentere, for eksempel: *Det røde afsnit kommer før/efter det blå, fordi... Det grønne afsnit kommer først/sidst, fordi... etc.*

<p>Fase 4.4</p> <p>Hvad skal der stå i emnefeltet?</p>	<p>Opgave 3</p> <p>Opgaven evaluerer endnu engang læseforståelsen.</p> <p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At blive god til at bruge emnefeltet i en e-mail.</i> <p>Opgave 1 og 2</p> <p>Diskuter, hvad der skal stå i emnefelterne i familien Niensens e-mails. Arbejd med at formulere en e-mails indhold helt kort og meget præcist.</p>
<p>Fase 5.1 – førskrivning</p> <p>At læse en opgave og planlægge indholdet i en e-mail</p>	<p>Denne fase er rettet mod kursister, der forbereder at bestå FVU-dansk trin 1 og 2.</p> <p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At vide, at en skriveopgave (til en prøve/eksamen) er en besvarelse af en læseopgave (læs opgaveteksten).</i>- <i>At bruge et mindmap til at strukturere sine skriveforberedelser med.</i>- <i>At bruge mindmap til at huske, hvad du vil skrive.</i> <p>Denne opgave kan nemt afløses af en anden opgave, alt efter hvilket skriveformål, kursisterne arbejder mod. Her er også mulighed for branchetilpasning.</p> <p>Opgave 1 – førfase 1</p>

	<p>Lav eventuelt en del- og stjæl-runde, hvor kursisterne bruger egne og andres ideer til at skrive en endnu bedre e-mail end den, de lige har skrevet.</p>
<p>Fase 6 – brug hvad du har lært</p>	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>At kunne læse en opgaveformulering og skrive en e-mail.</i>- <i>At kunne tjekke, om alle afsnit er med i en e-mail.</i> <p>Opgave 1 – førskrive- og skrivefase</p> <p>Læs opgaveformuleringen, og skriv en e-mail i en skriveskabelon.</p> <p>Brug gerne mindmap (streger i opgaveformuleringer eller noter) i skriveforberedelsesfasen.</p> <p>Opgave 1 – efterskrivefase</p> <p>Tjek om alle afsnit er med i egen og holdets e-mails.</p> <p>Her kan igen arbejdes med at læse hinandens e-mails og samle op på holdet.</p>
<p>Fase 6.2</p>	
<p>Fase 7 – evaluering af alle læringsmål</p>	<p><i>Delmål</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Evaluering af alle læringsmål.</i> <p>Udfyld evalueringsskemaet. Kursisterne har mulighed for at markere i tre felter</p> <ul style="list-style-type: none">- jeg kan.- jeg kan næsten.

	<ul style="list-style-type: none">- jeg skal tjekke igen. <p>Det sidste felt i skemaet er til læreren. Kursisterne skal vide, at de ikke skal skrive i dette felt, men bruge det sammen med læreren til en dialog om opfyldelse af materialets læringsmål efter deres egen evaluering.</p> <p>Efter at kursisterne har markeret, hvad de synes, de kan og har været i dialog med læreren, er der selvfølgelig mulighed for at samle op og repetere læringsmål.</p>
EVALUERING OG VIDERE PROGRESSION	
Noter om videre evaluering og progression	<p>Det er oplagt at tilføje en evalueringsfase med fokus på sprog.</p> <p>Kursisterne kan bruge computer med skrivestøtteprogram og skrive deres e-mails ind (det er også muligt på telefonerne):</p> <ul style="list-style-type: none">- med ordforslag- ved at taleskrive <p>Det er selvfølgelig også oplagt at bruge kursisternes e-mails til at forberede sprogligt eller andet fokus i efterfølgende OBU.</p>

Bilag 1 - *En familie fortæller*

En familie fortæller

Mette Bjerg, oktober 2022

Peter fortæller

Jeg hedder Peter.

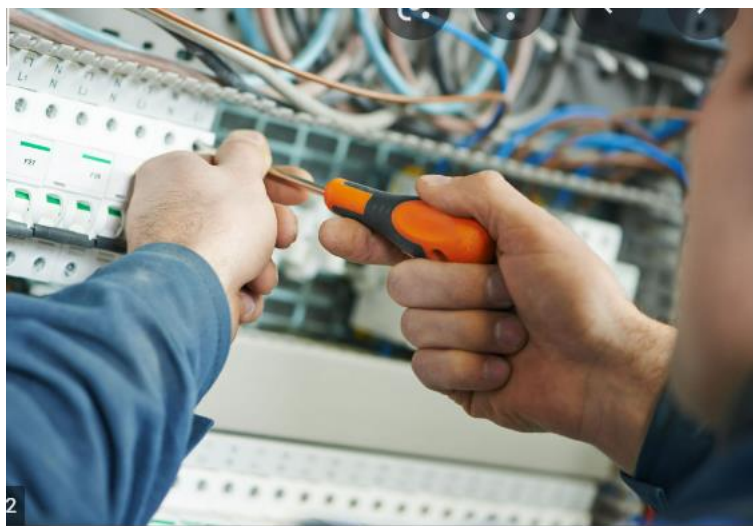
Mit efternavn er Nielsen.

Jeg er 35 år gammel.

Her ser du min familie. Jeg har en kone og tre børn. Vi hedder alle sammen Nielsen til efternavn, men min kone hedder Rode til mellemnavn, fordi hun hed Rode til efternavn, inden vi blev gift. Vores børn hedder også Rode Nielsen.

Jeg sidder i midten. Til venstre for mig sidder vores søn. Han hedder Lars og er vores yngste barn. Længst til venstre sidder min kone. Hun hedder Ulla og er 35 år gammel ligesom mig. Til højre for mig sidder vores to døtre. Vores ældste datter hedder Lene. Mellem mig og Lene sidder Anna.

Vores børn er 15, 8 og 6 år gamle.

Jeg er elektriker. Jeg arbejder i et stort firma, som hedder Teknik til Tiden. Firmaet ligger i København. Jeg har haft mit job i 3 år.

På jobbet kan jeg godt lide at være med på store projekter. Lige nu er jeg med til at bygge en stor ny skole i centrum af København.

Det bedste ved mit arbejde er det sociale fællesskab.

Hver fredag spiser vi morgenmad sammen, og sidste fredag i hver måned hiver kantinen grillen frem og steger bøffer og pølser til alle. Vi får også salat og brød, og køleskabet er fyldt med øl til os. Vi plejer at hygge os indtil ved 22-tiden, hvor vi tager hjem til vores familier.

Derhjemme kan jeg godt lide at arbejde i min have. Jeg har et drivhus, hvor jeg dyrker agurker og tomater om sommeren. Hele familien elsker at spise friske grøntsager fra drivhuset.

Min kone synes, at jeg bruger lidt for meget tid på arbejdet. Hun arbejder på et plejehjem som SOSU-assistent.

Hun er på aftenvagt hver anden weekend. Nogle gange kan det være svært at få weekenderne til at hænge sammen, når jeg er væk fredag aften, og min kone også er på arbejde.

Men vi har heldigvis nogle dejlige bedsteforældre, som gerne vil hygge sig sammen med børnene en gang imellem.

Det er min kones mor og far, og de hedder Kirsten og Jørgen. De er pensionister og har god tid til at være sammen med vores børn.

De kan godt lide at rejse, så nogle gange er de væk i flere uger ad gangen.

Så må Lene og hendes veninde Freja passe de to små. Vi plejer at bestille pizza fra pizzeriaet ved tanken, når børnene er alene hjemme.

Lene fortæller

Jeg er 15 år og går i 9. klasse. Min bedste veninde går i min klasse. Hun hedder Freja og bor tæt på mig, så vi kan følges i skole hver dag. Det er dejligt, fordi vi har rigtig meget at tale om.

Vi taler om, hvad vi laver, og hvad vi synes.

Vi taler meget om tøj. Freja går med sminke, men det må jeg ikke for min mor. Hun siger, at det er usundt. Nogle gange har Freja sin sminke med i skole. Så låner jeg hendes lipgloss og hendes mascara. Jeg sørger altid for at tage sminken af, inden jeg kommer hjem. Der er jo ingen grund til at bede om problemer derhjemme.

Vi taler også om drengene i den anden 9. klasse. Freja er kæreste med en, der hedder Thomas, men det fortæller vi ikke til nogen.

Anna fortæller

Jeg går i 2. klasse på den samme skole som min storesøster. Nogle gange skal Lene følge mig i skole. Det synes hun er lidt træls, fordi hun hellere vil følges med Freja, som er hendes veninde. Jeg kan godt lide at høre, når Lene og Freja taler sammen. De kommer altid til at tale om hemmeligheder.

Nogle gange møder vi min klassekammerat, Hugo, på vej til skole. Hugo er min kæreste, men det fortæller vi ikke til nogen. Vi har engang kysset hinanden i skolegården, men det fortæller vi heller ikke til nogen.

Hugo og jeg har tit legeaftaler. I dag henter Hugos mor os, når vi får fri fra skole. Hugos mor er pædagog, og hun får nogle gange tidligt fri. Hun er virkelig sød, og i dag skal vi bage en chokoladecake. Den skal være færdig, når Hugos storesøster kommer hjem fra gymnasiet, så hun kan smage et stykke.

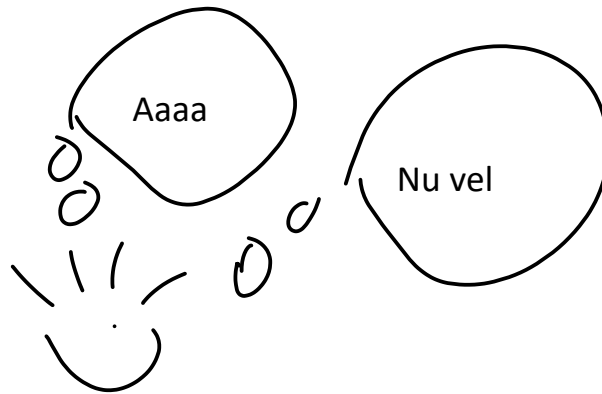
Lars fortæller

Min lærer i børnehaveklassen vil have, at vi skal finde ord, som begynder med forskellige bogstaver i alfabetet. Jeg kan godt høre, hvilket bogstav der er først i et ord, men nogle gange er det umuligt at høre. Jeg synes, at 'hjort' skal begynde med 'j', men min lærer siger, at der er et stumt 'h' først i ordet, så vi skal skrive 'hjort'. Det synes jeg er snyd. Det er snart sommerferie, og vi har allerede lært alle bogstaverne. Vores lærer har skrevet dem på en plakat og hængt dem op i klassen. Se her:

Aa: abe, ananas, anden	Oo: olie, onsdag, Oline
Bb: banan, bus, bande	Pp: pude, pudse, pus
Cc: cykel, citron, cirkus	Qq: quiz
Dd: danse, du, din	Rr: ris, rask, ros
Ee: elefant, elevator, elske	Ss: sodavand, slange, sove
Ff: fræk, flot, farver	Tt: tulipan, trappe, tænke
Gg: gammel, går, gik	Uu: ude, Ulla, umulig
Hh: hidsig, helst, hule	Vv: vi, vaske, vovse
Ii: I, inde, is	Ww: weekend
Jj: jakke, jeg, jul	Xx: xylofon
Kk: kage, kaffe, kanel	Yy: yndig, yde, Ydin
Ll: lys, lokum, leger, liv	Zz: zebra, zoologisk have
Mm: mad, mus, mand	Ææ: æble, ældre, ædel
Nn: ny, nisse, nej	Øø: øre, ørevoks, øl
	Åå: ål, åbne, ånde

Nogle af ordene er skrevet med stort bogstav først. Det er fordi, det er navne.

Vi har lært om røde og blå bogstaver. De røde bogstaver hedder vokaler, og de blå hedder konsonanter. Vokalerne er lange lyde. De lange lyde bliver 'klippet over' af konsonanter.

Jeg har fødselsdag i sommerferien. Her skriver jeg, hvad jeg ønsker mig til min fødselsdag:

Gåm, båd
DRAU
Lyggummasgine

Ulla fortæller

Jeg er meget glad for min familie. Vi har det dejligt sammen, når vi har fri. Vi arbejder i haven sammen, fordi min mand elsker det. Vi dyrker mange grøntsager. Peter dyrker tomater og agurker i drivhuset, og jeg dyrker bønner på friland.

Anna og Lars har bygget en hule i et træ sammen med Peter.

Nogle gange sidder Lene og hendes veninde Freja i hulen og snakker. Gad vide hvad de taler om? De griner meget, når de snakker sammen.

Vi tager på ferie hver sommer. Nogle gange tager vi i sommerhus, andre gange tager vi til udlandet.

I sommer var vi i Tyskland.

Det er snart længe siden. For nu er det snart sommerferie igen.

I år skal vi i sommerhus. Min mor og far har et sommerhus ved Vesterhavet, som vi skal låne.

Jeg får ferie fra mit arbejde samtidig med, at børnene får sommerferie fra skolen. Men jeg har kun ferie i tre uger. Det er ærgerligt, men sådan er det. I min første ferieuge er vi hjemme, men den anden uge tager jeg og børnene i

sommerhuset sammen med mine forældre. Så skal Peter være alene hjemme i en uge og gå på arbejde.

Peter tager også ferie i tre uger, men hans ferie begynder først, når vi andre har holdt ferie i 14 dage. Så kommer han til Vesterhavet og er sammen med os i sommerhuset. Hele familien har en uge sammen i sommerhuset. Bagefter skal vi hjem. Jeg skal på arbejde, og Peter og børnene skal hygge sig hjemme, indtil ferien er slut. Peter har lovet, at de skal en tur i Zoologisk Have i København. Han har også lovet mig, at han og børnene laver mad til mig hver aften, indtil ferien er slut. Det glæder jeg mig til.

Bilag 7: Spørgsmål til *En familie fortæller*

1 Peter fortæller

Skriv ja eller nej

Hedder Peters kone Lene?

Har Peter 5 børn?

Er Peter tømrer?

Bor Peter i hus?

Er Peters kone SOSU-hjælper?

Skriv sætninger

Hvor mange børn har Peter?

Hvor længe har Peter haft sit arbejde?

Hvad kan Peter bedst lide ved sit arbejde?

Hvad er Peters Hobby?

Hvem passer nogle gange Peter og Ullas børn?

2 Lene fortæller

Skriv spørgsmål, hvor svaret er ja eller nej her:

1

2

3

4

5

Skriv spørgsmål, som skal besvares med sætninger her:

1

2

3

4

5

3 Anna fortæller

Skriv spørgsmål, hvor svaret er ja eller nej her:

1

2

3

4

5

Skriv spørgsmål, som skal besvares med sætninger her:

1

2

3

4

5

4 Lars fortæller

Skriv spørgsmål, hvor svaret er ja eller nej her:

1

2

3

4

5

Skriv spørgsmål, som skal besvares med sætninger her:

1

2

3

4

5

5 Ulla fortæller

Skriv spørgsmål, hvor svaret er ja eller nej her:

1

2

3

4

5

Skriv spørgsmål, som skal besvares med sætninger her:

1

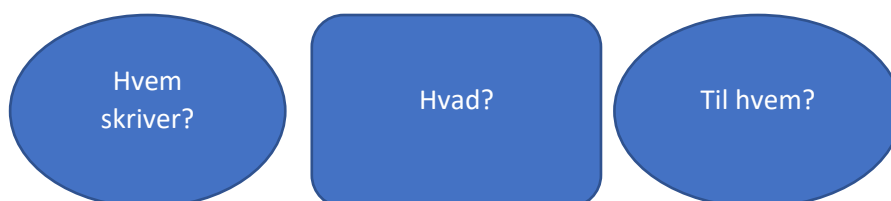
2

3

4

5

Bilag 8: Kommunikationsmodel som kan tegnes på tavlen

Eksempler på mine kursisters tekster

HVEM skriver?	HVAD?	til HVEM?
VUC Lyngby	Opslag Du kan få hjælp, hvis du er ordblind. Ring til Margit	Du = ordblinde
www.boblberg.dk	Opslag	Dig, der ønsker et nyt fællesskab eller en ny ven <ul style="list-style-type: none">- Dele oplevelser med nogen- Tale med nogen- Gå tur med nogen- Rejse med nogen.
Frivilligcenter Lyngby-Taarbæk	Opslag	Dig, der vil møde andre og være med i fællesskaber. <ul style="list-style-type: none">- Strikke- Reparere ting- Lektiecafé

Bilag 9: Skriveskabelon 1

Emne	
------	--

Starthilsen	
Indledning	
Indhold	
Afslutning	
Sluthilsen	

Bilag 10: Skriveskabelon 2

Emne	
------	--

Starthilsen	
Indledning	
Indhold	
Afslutning	
Sluthilsen	

Bilag 11: Skriveskabelon 3

Emne	
------	--

Starthilsen	
Indledning	
Indhold	
Afslutning	
Sluthilsen	

Bilag 12: Tre færdige e-mails (til at klippe ud)

Kære Freja

Hvordan har du det?

Vi er i mormor og morfars sommerhus, og her er meget dejligt. Men jeg savner dig.

Vi bader i Vesterhavet hver dag. Nogle dage fanger vi fisk. Det er mest rødspætter. Min mor elsker fisk, men jeg vil hellere have grillbøffer. Det får vi heldigvis også.

Vi bor ved siden af en familie med tre drenge. Den ældste er 17, og han er ret sød. Vi tog ned i byen og spillede minigolf sammen i går. Desværre skal han allerede hjem i morgen. Så bliver det lidt kedeligt.

Er du hjemme, når jeg kommer hjem på søndag? Vi kunne mødes om aftenen og hygge os eller gå i biografen.

Vi ses snart.

Kærlig hilsen Lene

Til tandlægerne på Solgårdens Skole

Jeg henvender mig, selvom vi lige har været til eftersyn.

Min søn, Lars Rode Nielsen, fra 0.A har nemlig slået en lille flig af sin venstre hjørnetand.

Han siger det gør ondt, når han spiser is.

Jeg håber, at I har mulighed for at give Lars en tid hurtigt.

Venlig hilsen Ulla Rode Nielsen

Hej Bjarne Hansen

Som aftalt sender jeg dig mine ferieønsker for sommerferien.

Jeg vil gerne have ferie i de sidste to uger af juli og den første uge af august.

Jeg håber, det kan lade sig gøre.

Venlig hilsen Peter Nielsen

Starthilsner

Hej Bjarne Hansen

Til tandlægerne på Solgårdens Skole

Kære Freja

Indledninger

Jeg henvender mig, selvom vi lige har været til eftersyn.

Hvordan har du det?

Vi er i mormor og morfars sommerhus, og her er meget dejligt. Men jeg savner dig.

Som aftalt sender jeg dig mine ferieønsker for sommerferien.

Indhold

Vi bader i Vesterhavet hver dag. Nogle dage fanger vi fisk. Det er mest rødspætter. Min mor elsker fisk, men jeg vil hellere have grillbøffer. Det får vi heldigvis også.

Vi bor ved siden af en familie med tre drenge. Den ældste er 17, og han er ret sød. Vi tog ned i byen og spillede minigolf sammen i går. Desværre skal han allerede hjem i morgen. Så bliver det lidt kedeligt.

Jeg vil gerne have ferie i de sidste to uger af juli og den første uge af august.

Min søn, Lars Rode Nielsen, fra O.A har nemlig slået en lille flig af sin venstre hjørnetand.

Han siger det gør ondt, når han spiser is.

Afslutninger

Jeg håber, at I har mulighed for at give Lars en tid hurtigt.

Jeg håber, det kan lade sig gøre.

Er du hjemme, når jeg kommer hjem på søndag? Vi kunne mødes om aftenen og hygge os eller gå i biografen.

Vi ses snart.

Sluthilsner

Kærlig hilsen Lene

Venlig hilsen Ulla Rode Nielsen

Venlig hilsen Peter Nielsen

Bilag 13: Kaspers e-mail

Emne	
------	--

Starthilsen	
Indledning	
Indhold	
Afslutning	
Sluthilsen	

Bilag 14: Skriveskabelon til e-mail

Emne	
------	--

Starthilsen	
Indledning	
Indhold	
Afslutning	
Sluthilsen	